

1 3674

I.

En snapphanehistoria.

Snapphanarna huserade mycket på Söderåsen och stor fiendskap rådde mellan befolkningen och dem, ty de anställde mycket skada och roffade och rövade allt vad de kommo över.

Sagesmannen berättar att en gång lyckades det en innehavare av Nackarpsgården att jaga några snapphanar ner i Nackarps Dal där de blevo omrinagde och injälslagna

II.

När Nackarpsbonden spelade bort gården.

I början av 1800-talet ägdes Nackarpsgården av en person, som het te Kristian. Han var mycket rik och girig, men mycket orättvis. Han brukade köpa upp vad vadmal han kunde komma över och sedan sålde han det till städerna och tjänade mycket pengar. Vid uppköpen var han dock mycket orättvis då han skulle mäta upp tyget och när han kunde lura någon så gjorde han det.

Han hade stora summor pengar förvarade i kistor, vilka han var mycket rädd om och ibland legde han sagesmannens far till att vakta penningkistorna då han var borta.

Han var emellertid en passionerad kortspelare, som tillbringade

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En snapphanehistoria.

När Nackarpsbonden spelade bort gården.

en stor del av sin tid på Röstånga Gästgivaregård där han riktigt hängav sig åt sin passion och slutligen förlorade han hela sin förmögenhet. I sin vilda iver att möjligen återvinna vad han förlorat spelade han t.o.m. bort sin rock.

En syster till honom köpte sedan gården för en spottstyver.

III.

Härsnäs förr i världen.

I sagesmannens barn- och ungdom voro endast små tegar odlade i Härsnäs, men på grund av präktig naturlig anghöstnad kunde man ändå ha ganska många djur särskilt hade man gott om får.

Uppå på Söderåsen var skogen ej så stor som nu, utan det stod enstaka stora bokar och för övrigt ungskog. Här hade Härsnäsbönderna var sin skogsslott där kreaturen gingo på bete under sommaren, nu är ju skogen ~~xxx~~ uppvuxen och den användes ej längre till betesmarker.

IV.

Ett mystiskt spökelse i Härsnäs.

I Härsnäs alldeles vid foten av Söderåsen låg förr ett litet hus, vars ägare hette Jonas.

En gång i början av november omkring 1825-30 började det plötsligt spöka där, vilket visade sig på så sätt att nästan allt vad lösa

Skriv endast på denna sida!

Härsnäs förr
i världen.

Ett mystiskt
spökelse i
Härsnäs.

möbler och föremål som fanns flyttades omkring i huset.

Det mystiska spökeriet väckte naturligtvis stor uppmärksamhet i orten och blev föremål för mycket intresse.

En natt skulle fyra karlar från byn ligga där för att bevittna vad, som hände. Nätt som de lågo fingo de se ett par skinnbyxor komma hoppande framåt golvet och i en korg på golvet lågo några kardor s. k. k "katta." Dessa började utan vidare hoppa ur korgen och en del ved, som låg på de s. k. "palstängerna" över ugnen föll ned. När veden brakade ned skrek en ~~XXXXXX~~ av de närvarande vid namn Eld, "Tänd nu" och när de fingo ljus i rummet sågo de alla föremål huller om bul er. Ett par glasögon, som legat på bordet i stugan, voro flyttade ut på ~~xxx~~ i köket där samlats tillhopa med en del andra saker däribland en del lamkött.

Ett par herrar från Riseberga kommo dit för att se på märkvärdigheterna och en person, som hette Måns, skulle gå med dem. De voro mycket kavata innan de gingo in, men då de kommo in om dörren lyftes hattarna av huvuden på dem och de blevo mycket fort färdiga att avlägsna sig, men då sade de ingenting.

Prästen i Billinge blev anmodad att komma dit och undersöka sa-

ken, men kunde ej komma underfund med vad det var för makter, som där drevo sitt spel.

För att söka utrota ~~XXXXXX~~ spökelset anmodade man en präst från Rönneberga, som "känne mer en eda mä mången", som man brukade säga när man trodde att en person kunde lite hokus pokus. Denne kom dit och efter den betan försvann spökelset efter att ha huserat från början av november till jul, men någon förklaring på vad det var för något fick befolkningen ej.

V.

De två brudstassarna, som råkade i strid.

I närheten av Allarp finnes en plats, varom sägnen vill berätta, att två brudstassar en gång ~~en gång~~ möttes där. Av någon anledning blevo de ovänner och råkade i strid med varandra, varvid den ene av brudgummarna dödades.

För att förhindra den döde att gå igen uppkastades ett s.k. bål, (ris, pinnar och stenar) på den plats där han blev dödad.

IV.

De två brud-
stassarna som
råkade i strid

Björk i Björketorp.

En gubbe vid namn Björk i ett torp, som kallades Björketorp, var mycket rädd för spöken eller "trossale", som han sade. Han trodde att alla övernaturliga makter hade sin mötesplats vid korsvägar och var därför mycket rädd för att passera sådana vägar efter mörkrets inbrott och för övrigt höll han sig helst inomhus på kvällarna. Han brukade säga, "De e farlit å bo ve korsväja får där ska allt trossale mödas"

När han kom hem på kvällarna brukade han strö krut på golvet och tända eld på det för att det skulle skydda honom och skrämma "trossale" på flykten.

VII.

Stål såsom skyddsmedel mot trolldom.

När korna på våren skulle släppas ut på bete lade man stål över den tröskel de skulle passera för att skydda dem mot trolldom och häxeri.

VIII.

Ett sätt att bevara smörlyckan.

Om en person gav bort en spann mjölk (eller ett krus mjölk), som

Skriv endast på denna sida!

Stål såsom
skyddsmedel
mot trolldom.

Ett sätt att
bevara smör-
lyckan.

Skåne
Busjö.
Röstarna 1939

6 3674

1845 Helga Nilsson
Bar. av Per Nilsson
Född 1845 i Nackarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man sade, brukade man lägga en nypa salt i mjölken för att därmed be-
vara smörlyckan, ty eljest kunde denna övergå till den person, som fick
mjölken och då var det omöjligt för den andre att kärna smör.

En gubbe vid namn Roth, vilken bodde på Nackarp, hade fått för sig
att någon hade tagit hans smörlycka, ty han lyckades ej få smör. En
gång kom han till sagesmannens hem och beklagade sig över sin mistade
smörlycka och han sade, "Känne bara den människan komma, som har tad
vår smölöcka, så känne vi fau den ijen!" Hur det gick visste inte sages-
mannen, men antagligen hjälpte det em korna fick salt.

När Roth mis-
tade smörlyc-
kan.

Om en person kom in på ett ställe där man kärnade smör och man
ej kunde få smör trots ivrigt kärnande, troddes den besökande hålla
smöret. För att lösa förtrollningen skulle denne kärna några tag, sedan
trodde man att där snart skulle bli smör.

När en person
troddes hålla
smöret.

IX.

Jättestenarna.

Jättestenarna.

På sagesmannens ägor uppe på Söderåsen i närheten av Härsnäs
låg en stor sten, som sades vara ditkastad av en jätte, som stod på
Blinkarps Ryd och kastade den mot Färingtofta kyrka, men den nådde ej

dit utan föll ned på åsen. Stenen är nu söndersprängd och upphuggen, ty den innehöll granit.

Några större stenar i närheten av Härsnäs by kallas "Jättestena" ty sägnen berättar att under dessa har en gång jättar haft sin boning. Äldre personer berättade att dessa stenar brukade stå på guldspelare julafton och då dansade ~~xx~~ trollen där under.

X.

Nackarpsgården.

Nackarpsgården

Nackarpsgården härjades av eldsvåda för omkring åttio år sedan. Sagesmannen, som ~~ä~~ var 89 år sade att eldsvådan timade då han var omkring nio eller tio år.

Elden uppkom därigenom att hade tändt en lykta i stallet och slarvat med elden. Trots att han var förbjuden att tända i stallet, hade han likväl gjort det. Ägarinnan ville sedan ej återuppbygga gården utan hon sålde jorden till ~~xxxx~~ ^{/Jöns/} Hallenborg, som återuppbyggde den och sedan har den varit i denna släkts ägo och är det fortfarande, trots att den gått i arv på kvinnolinjen och f.n. äges av en Smedberg, vars mor var född Hallenborg.

Heime
Onsja lund

Röstänga son

1776 1782

8 3674

XI.

Gårdarnas utseende.

/i hans barndom/

fr: Pär Pålsson
f. 1843 i Hålsjö,
Röstänga

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagesmannen berättar att ~~ixxxxmänn~~ voro gårdarna i allmänhet

Gårdarnas utseende.

gråa och omålade och väggarna ~~xxxxxx~~ bestodo huvudsakligen av s.k.

bålväggar av ek, d.v.s. tjocka ekstockar som lågo tät sammangyttrade på

tvären. Sagesmannen sade, att dessa hus, voro mycket kalla och invändigt

voro de varken målade eller tapetserade och voro därför av mycket pri-

mitivt slag.

XII.

Jordmänen i Härsnäs före utdikningen.

Jordmänen i
Härsnäs före
utdikningen.

Inom Härsnäs ägor funnos förr många vattensjuka kärr, men sedan jor-

den blev utdikad har den blivit bättre så att man utan risk att sjun-

ka ned kan färdas där, vilket man ej kunde innan utdikningen. Ibland

var där så vått när höet skulle skördas att man fick köra det i rull-

bärar upp på högre belägna platser, för att få det torrt.

XIII.

Åby marknad.

Åby marknad.

Åby marknad vid Klippan var för befolkningen i den trakten vad

Kiviks, Hörby, Sjöbo och Eslövs stormarknader voro för dessa orters be-

folkning, nämligen en extra helgdag, som var livligt efterlängtad. Hit

samlades såväl traktens äldre, som yngre befolkning, för att företaga uppköp. De äldre brukade ofta köpa av de laggkärn, som göingarna brukade torgföra, men man brukade också köpa hemsmidade liar och de därtill hörande s. k. "vasstenarna" av en slags mjuk sandsten, vilka användes att slipa lien med ute på åkern då man ej kunde komma hem och slipa på en riktig slipsten.

För ungdomarna var det närmast en nöjesdag trots att även de gjorde sina uppköp. Dessa uppköp bestod dock mera i smärre marknads-gåvor, som pojkarne förärade flickorna eller också köpte man något till en ~~hemmavärd~~, som av en eller annan anledning måst stanna hemma. Ofta bestodo gåvorna ~~av~~ av vackert färgade papperskarameller, karamelldockor i olika former, porslinsdockor, huvudkläden, förkläden, schalar o. s. v. allt beroende på om man endast var goda vänner eller "fästfolk" då i det senare fallet gåvorna voro något dyrbarare och bestodo av ~~de~~ sistnämnda ~~färdiga~~ sakerna.

Av nöjena var det främst karusellerna, som anlätades, men sedan var det mycket annat roligt såsom ~~hjärtligt~~ björn- och apförelisningar, menageri, panoptikon, positvspelare med vackert färgade papegojor,

blinda sångare, cirkus, förevisning av onormalt stora eller dvärgartade människor o. s. v. allt saker, som tilldrog sig marknadsbesökarnas uppmärksamhet och väckte ~~ärens~~ oreflekterad munterhet.

Dessa marknader voro även mötesplats för en mängd skojare, tattare och en del sämre folk och fickstölder voro ej allt för sällsynta, så därför var man i allmänhet rädd för att taga för många pengar med sig. Ej sällan förekom bråk och slagsmål vid sådana tillfällen, ty naturligtvis flödade spriten rikligen då det ej fanns några ~~rest~~ restriktioner.

Såsom nämnts voro dessa marknadsdagar (sommarmarknaden i Åby
/förste/
hölls den siste juni eller ~~siste~~ juli) en extra högtidsdag och därför skulle den som ej var i tillfälle att besöka marknaden likväl vara fri från arbetet.

XIV.

Julspöken.

Bland de olika julseder, som förr voro gängse hörde seden att gå s. k. "julaspöge" till de vanligaste. Detta var ett av ungdomarne mycket omtyckt nöje, då däremot de, som fingo mottaga besöket voro mindre trakterade, naturligtvis till en del beroende på besökarnas uppför-

11 3674
XV.

Beväringsinryckning.

Den 1 juni brukade beväringarna rycka in på Ljungbyhed för tjänstgöring. och då brukade de marschera förbi den stuga där sagesmannen bor, ty den ligger vid allmänna vägen mellan Röstaånga och Ljungbyhed.

Sagesmannen omtalade även det i ett annat sammanhang omtalade storlägret vid Ljungbyhed då även danske konungen Fredrik VII var med. Sagesmannen sade, att denne hade 100 "granna" karlar med sig, som voro särskilt "utgallrade" (sagesmannens uttryck) för att de skulle se ståtliga ut.

Två regementen fotfolk voro med från ~~Smålands~~ Smålands regemente och tre skvadroner från Södra Skåningarna, dragonerna, artilleriet samt Kronprinsens och Skånska Husarregementen voro med. Sagesmannen berättar även att hästombytet skedde vid Uggeröd.

XVI.

Postgången i Röstånga förr i världen.

Den tidigaste postgången sagesmannen minns gick över Herrevadsk-

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Beväringsin-
ryckning.

Storlägret vid
Ljungbyhed
1860

Postgången i
Röstånga förr
i världen.

kloster. Den förste postman, som man sade, sagesmannen mindes var en gubbe från Röstånga fattighus, som hette Ola Björkelund. Denne person var blind och hade varit detta från barndomen, men det oaktat kunde han klara sitt uppdrag och finna vägen mellan Röstånga och Herrevadskloster.

XVII.

Röstånga skola.

I Röstånga by fanns för en enda skola för hela socknen. I denna gick sagesmannen och därx gingo alla barnen för en lärare. De började vid åttatiden och slutade i skymningen. De hade endast två raster på dagen. Den första var vid 10-tiden på morgonen och den andra var middagstrasten.

XVIII.

Gränstenen vid länsgränsen.

Ungefär mitt i Röstånga by mellan gästgivaregården och Nackarps gård går gränsen mellan Malmöhus- och Kristian stads län. Å översta delen av denna sten står initialerna A.F. alltså Adolf Fredrik. Längre ned står:

Röstånga skola

Gränstenen
vid länsgrän-
sen.

Läns Gräns-Märke Rest Af

Carl Adlerfeldt år 1768.

År 1885 flyttades Länsgränsen 3 km.norrut.

XIX.

Ålderdomshemmet var förr i Blinkarp.

Röstånga kommgård var förr i Blinkarp, men denne upphörde 1930 då ett nytt ålderdomshem för Röstånga, Konga och Asks socknar byggdes inne i Röstånga samhälle. Dessa tre socknar ha ingått kommunalförbund och på så sätt löst sin ålderdomshemsfråga.

I Blånkarp fanns förr ett tuberkolossanatorium, men detta har upphört och i lokalerna ha i stället inretts till ett arbetshem för försämliga familjeförsörjare.

XX.

Gamla Nackarps huvudbyggnad.

Gamla Nackarps huvudbyggnad ligger mitt i Röstånga samhälle medan den nya huvudbyggnaden ligger ett litet stycke ifrån på vägen mot Skärvalid. Har såsom nämnts ägts av släkten Hallenborg, men äges nu av släkten Smedberg.

Skriv endast på denna sida!

Ålderdomshemmet var förr i Blinkarp.

Blinkarps sanatorium, nu arbetshem.

Gamla Nackarp huvudbyggnad.